

Investeren in natuurinclusieve landbouw

► Economische waarde verenigen met een gezond milieu

Je zou er maar wonen, esdorp Diever in Gemeente Westerveld. Meer dan tien soorten gif in de tuin, in huis en zelfs gif in babyluiers. Zembla liet dat uitgebreid zien in de uitzending van 25 april.

Hero Moorlag

Bewoners zijn moedeloos, worden met hun protesten en argumenten van het kastje naar de muur gestuurd. Eigenlijk zijn ze radeloos. Nergens vinden ze het gewenste respons. Wel begrip, oh ja, ook van minister Carola Schouten: 'Ik heb zelf ook kinderen.' Zij is niet alleen minister van landbouw, maar ook van natuur en voedselkwaliteit. Door toepassingen van tal van gifsoorten in de lelieteelt is de natuur rondom mede vergiftigd en wordt bewoners aangeraden geen groente meer uit eigen tuin te eten. In Zembla kwamen de actiegroepen Bollenboos en Meten=Weten aan het woord, minister Schouten en enkele agressieve lelieteelers. Meten=Weten is een burgerinitiatief. Metingen van grondmonsters in tuinen door een onafhankelijk bureau werden gefinancierd met crowdfunding. De Westerveldse problematiek heb ik beschreven in Groen&Doen van vrijdag 22 maart.

Gebeurt er dan helemaal niets aan het massaal gebruik van gif in de bollenteelt? Ja, er is door diverse organisaties, waaronder IVN, Natuurmonumenten en Drents Landschap, maar ook door gemeenten en waterschappen, een convenant ondertekend. Daarin staat dat men voor bloemrijke bermen en schouwpaden zorg zal dragen en eens per jaar de voordeuren kenbaar zal maken. Het convenant spreekt niet over het beïndigen van het gebruik van neonicotinoiden in de landbouw en het doodspuiten van weilan-

den met glyfosaat (Round-up). Het is goed bermen bloemrijker te maken, maar als het aantal insecten (waaronder vlinders) jaar in jaar uit vermindert door het gebruik van bestrijdingsmiddelen, dan hebben we wel prachtige bermen, maar die zoemen en fladder niet. Op 22 maart 2019 presenteerden de Partners Groenmanifest Drenthe hun actieplan: Agenda boer, burger en biodiversiteit. Met als ondertitel: Investeren in natuurinclusieve landbouw in Drenthe. De partners zijn: LTO-Noord, Het Drentse Landschap, Natuur- en Milieufederatie Drenthe en Natuurmonumenten, ondersteund door Drents Agrarisch Jongeren Kontakt, Agrarische Natuur Drenthe en Landschapsbeheer Drenthe.

In de 'Aanleiding' schrijven de partners onder meer: 'De landbouw staat samen met heel Drenthe voor de uitdaging om de economische waarde te verenigen met maatschappelijke waarden, zoals een gezond milieu, een rijke natuur en een mooi landschap.' Men erkent dat 'op dit moment' de biodiversiteit en de kwaliteit van het landschap ook in Drenthe onder druk staat. Men wijst op de visie van minister Schouten in 2018 (omschakeling naar kringloop landbouw) en de brede maatschappelijke beweging, kwartiermakers, die vorig jaar kwam met het Deltaplan Biodiversiteitsherstel.

2030 en tussentijdse doelen

Het Groenmanifest: 'In 2030 behoren rendabele Drentse veehou-

Is er toekomst voor pinksterbloem en oranjetipje?

Hero Moorlag ©

derij- en akkerbouwbedrijven tot de koplopers dan wel de top in Nederland wat betreft de kringloop landbouw én het leveren van een bijdrage aan herstel en verbetering van de biodiversiteit en landschapskwaliteit.' Acht tussendoezen moeten in 2023 al hun beslag krijgen, waaronder het ombuigen van de neerwaartse trend van de biodiversiteit naar een opwaartse lijn. In 2023 moeten 500 melkvee- en 250 akkerbouwbedrijven een duurzaam bedrijfsplan hebben opgesteld. In 2023 moeten consumenten en burgers zich ervan bewust zijn een bijdrage te kunnen leveren aan het herstel van de biodiversiteit door een betere prijs voor producten te betalen. De be-

schrijving in het manifest van het landschap in 2030 is werkelijk schitterend: kleinschalig, soortenrijk grasland, gezonde akkerbodems, gezonde lucht, houtwallen, bosjes, bloemrijke bermen, akkerlanden en schouwpaden en natuurgebieden die met elkaar zijn verbonden in een natuurlijk netwerk. Dit droombeeld geldt zelfs voor de Veenkoloniën. In het verdienmodel wordt de boer ruimschoots door de consument beloond. Nergens in het manifest staat dat bestrijdingsmiddelen moeten worden verboden of dat biologisch moet worden geteeld. Zijn stoppelvelden en weilanden in 2023 nog steeds oranje van Round-up?

Patrijs verloren in vergane glorie kleinschalig boerenland

Loop je rustig te wandelen op een zandweg over een Drentse es, vliegt er plotseling onder luid gebrul en vleugelgeruis een groep van zes, zeven, acht of wel tien hoenders op. Goede kans dat het om een klucht patrijzen gaat, een familiegroepje van man, vrouw en een flink aantal opgegroeide jongen. Ze houden zich schuil, 'gedrukt' in vegetatie of tegen een richteeltje grond. De groep vliegt en zeilt afwisselend en na enkele honderden meters landen ze weer, rennen nog een stukje en gaan daar op zoek naar voedsel of een nieuwe schuilplaats.

De patrijs wordt in Drenthe wel heidehoen genoemd. Hij lijkt op een kleine bolle kip (de hen), maar zit kort op de poten. De bovenzijde is overwegend bruinroze gevlekt en gestreept en de onderzijde is fijn grijs gestreept tot vuilwit. Het mannetje heeft een roestbruine kop en ook de buitenzijden van de staart hebben deze roestkleur. Op de borst zit een donkerbruine hoefijzervormige vlek. Het vrouwtje heeft dat roestbruine en die donkere borstvlek ook, maar veel minder uitgesproken. In januari

Klucht van negen patrijzen bij kruidenruigte.

L'udo Ramenik ©

en februari raken patrijzen al in voorjaarsstemming. De mannetjes laten dan hun schelle roep horen, vooral in de schemering. Van april tot juli kan het goed op de grond tussen ruigtekruiden verstopte nest met wel 10 tot 16 eieren gevonden worden. Direct na het uitbroeden wordt het nest verlaten en de jongen kunnen al na onge-

veer twee weken vliegen. De patrijs is plaatstrouw en uitgesproken standvogel.

Teloorgang patrijzenparadijs

De patrijzenstand in Drenthe bedraagt thans nog honderd tot tweehonderd paren. Bij de eerste serieuze telling omstreeks 1975 waren er 6000 paren. En dat was

nog maar een fractie van de stand in de eerste helft van de 20-ste eeuw. Dat moeten tienduizenden zijn geweest. De patrijs was ruim honderd jaar geleden een belangrijk Drents exportproduct. Toen aan het eind van de 19-de eeuw er over gedacht werd om de spoorlijn Assen-Zwolle op te heffen, bleek dat het voortbestaan van deze lijn van groot belang was voor het snelle vervoer van vers wild, meest patrijzen, naar steden als Amsterdam. Deze patrijzeloorgang is overigens een Europees verschijnsel. Om de patrijs te redden zijn speciale maatregelen in de agrarische bedrijfsvoering nodig. Denk hierbij aan het verbeteren van zijn leefgebied zoals speciaal akkerlandenbeheer, stoppelgewassen pas na de winter onderploegen om voedselgebieden te creëren, landschapsverbetering door bijvoorbeeld aanplant van stroken met meidoorn, sleedoorn en kruidenruigten voor nestgelegenheden en dekking. Kleinschalig boerenland, daar houden patrijzen van.

Sonja van der Meer,
Stichting Het Drentse Landschap